

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כא
(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

בפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה
שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

א. "זכור את היום הזה"

את היום הזה אשר יצאתם ממצרים" לומדים שמצות זכירת יציאת מצרים קיימת גם בינו לבין עצמו – אף כאשר אין בן ששואל¹¹. ועל כך מוסיף הרמב"ם כהוכחה "רוצה לומר... כמו שאמר זכור את יום השבת", שכשם שחובת זכירת יום השבת חלה גם על האדם בינו לבין עצמו כך גם "זכור את היום הזה".

לפי זה נראה, לכאורה, שזוהי כוונתו גם בספר ה"יד החזקה" בהשוואתו בין המצוה "זכור את היום הזה" לבין "זכור את יום השבת" – שהאדם חייב גם בינו לבין עצמו, כפי שמוכן לכאורה מהמשך דבריו: "ומנין שבלייל חמשה עשר, תלמוד לומר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה... מונחים לפניך. ואף על פי שאין לו בן, אפילו חכמים"¹². ובפשטות הכוונה היא, שהמקור להלכה, ואף על-פי שאין לו בן היא מן הפסוק "זכור את היום הזה", שבו אין מוזכר "בן" וכדומה.

ג. ההשוואה לשבת – לשם מה?

אך קשה לומר שזוהי כוונתו היחידה של הרמב"ם בהוסיפו "כמו שנאמר זכור את יום השבת", כי מלשון הפסוק עצמו "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים" – וכדלעיל, שאין מוזכר בו "בן" ואף לא "אחרים" – מובן, שחובת הזכירה חלה גם בינו לבין עצמו. כפי שרואים בדברי המכילתא עצמה, ששם אין מובא הפסוק "זכור את יום השבת".

(11) וכן פי' במנח"ח מצוה כא בתחלתה בפ' דברי הרמב"ם*. וראה קרית ספר לרמב"ם שם.
(12) אבל להעיר מרמב"ם הוצאת פרענקל שם, שבכת"י תימן, "מונחים לפניך" הוא סיום ההלכה, ו"אף על פי שאין לו בן" מתחילה הלכה בפ"ע.

(*) אלא שבמנח"ח שם – דמפסוק והגדת ה"א דוקא אם יש לו בן או אחר עמו לספר. אבל אם הוא ביחודי אינו מצוה. ע"כ הביא הפסוק דזכור דגם בפ"ע מצוה להזכיר. ובסהמ"צ שם ממכילתא, "בינו לבין עצמו בינו לבין אחרים מנין ת"ל ויאמר משה כו' זכור כו'".

על מצות סיפור יציאת מצרים בליל פסח אומר הרמב"ם¹: "מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר² זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, כמו שנאמר³ זכור את יום השבת".

שואלים מפרשי הרמב"ם: (א) מהי כוונת הרמב"ם באמרו "כמו שנאמר זכור את יום השבת" מה חסר בציווי "זכור את היום הזה", כך שזקוקים ללמוד אותו מן ההשוואה עם "זכור את יום השבת" (ב) אם בכל זאת יש צורך בהשוואה עם הזכירה של שבת – מהו המקור לכך⁴?

ב. "זכור" – גם בינו לבין עצמו

בספר המצוות⁵ אומר הרמב"ם: "ולשון המכילתא⁷: מכלל שנאמר כי ישאלך בנך⁸, יכול אם ישאלך בנך אתה מגיד לו כו', תלמוד לומר והגדת לבנך⁹, אף-על-פי שאינו שואלך, אין לי אלא בזמן שיש לו בן, בינו לבין עצמו בינו לבין אחרים מנין, תלמוד לומר ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה". ומוסיף הרמב"ם "רוצה לומר שהוא ציוה לזכרו כמו שאמר זכור את יום השבת"¹⁰. כלומר, שמן הפסוק "זכור

(1) הל' חמץ ומצה רפ"ז.

(2) פרשתנו יג, ג.

(3) יתרו כ, ת.

(4) במ"מ לרמב"ם שם: זה מובא במכילתא ומבואר ג"כ בערבי פסחים (דף קטז). אבל במכילתא לפנינו ליתא (וראה לקמן בפנים). ובערבי פסחים (קיו, ב) לא בא לימוד יצי"מ משבת בגז"ש דזכור, אלא להיפך – גז"ש דזכור ללמוד שבת מיצי"מ, ש, צריך לזכור יצי"מ בקידוש היום כתיב הכא למען תזכור את יום וכתוב התם זכור את יום השבת לקדשו¹, וכמו שהקשה ביד איתן לרמב"ם שם.
(5) מ"ע קנו.

(6) הובא גם במגדל עזו לרמב"ם. וראה לקמן סעי' ד.

(7) והוא במכילתא דרשב"י לפנינו עה"פ.

(8) פרשתנו שם, יד.

(9) פרשתנו שם, ת.

(10) כ"ה בסהמ"צ לפנינו, ובהוצאות הר"ח העליר ור"י קאפח הובאה גם תיבת "לקדשו" מהכתוב, והלשון שם הוא בשינויים קלים.

„כמו שנאמר זכור את יום השבת“ – ששם מדובר על הזכירה ביום זה עצמו¹⁷.

ולאחר מכן ממשיך הרמב"ם ואומר¹⁸, „ומנין שביליל חמשה עשר“ – כיו¹⁹ מהלימוד מתוך הפסוק „זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים“ ניתן היה לחשוב שהמצוה חלה מיד בכניסת החג²⁰ או²¹ אף מבעוד יום²², ולכן ממשיך הרמב"ם ומביא את הפסוק „והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה, בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך“ – שחובת ההגדה חלה „בליל חמשה עשר“.

אך אין די בכך, כי בננוסף לכך שההכרח לגבי השבת עצמה שהזכירה צריכה להיות ביום השבת עצמו נלמד, לכאורה, מן המילה „לקדשו“²³ הכתובה לאחר „זכור את יום השבת“²⁴ – ואילו רק זאת היתה כוונת הרמב"ם, היה עליו לצטט²⁵ גם את המילה „לקדשו“²⁶ –

זכור את היום הזה ש, מזכירין יצי"מ בכל יום. וראה בהנשמן בהערה הבאה.

(17) וכן מפרש בגבורות ה' למחר"ל פ"ב.
(18) ולהעיר מהלשון בגבורות ה' שם, שכתב, ושם פירוש זכור את יום השבת לקדשו בשבת עצמו כשהשבת נכנס וכן יש לפרש זכור את היום הזה, היינו בכניסת חג המצות יש לזכור את היום. וצ"ע, וראה לקמן הערה 20, 22.
(19) וכן מוכח לכאורה להגרסא בהרמב"ם (הוצאה הג'): ומנין שבילילה.
(20) כלשון הרמב"ם ה' שבת רפכ"ט: וצריך לזכרה בכניסתו. וראה הגהות בני בנימין לרמב"ם ה' חו"מ כאן.
(21) ואולי י"ל (גם) להיפך, שמהכתוב „זכור את היום הזה“ ה' אפשר לומר, שמקיימו גם ביום ט"ו ניסן, ובפרט שביום היתה היציאה, ולכן הוצרך להוסיף „ומנין ש(רק) בליל ט"ו כו“.

(22) כמו בקידוש היום שכתב הרמב"ם (ה' שבת שם הי"א) יש לו לאדם לקדש על הכוס ערב שבת מבעוד יום .. שמצות זכירה לאמרה כו'.

(23) ראה רמב"ם ה' שבת רפכ"ט. וראה גבורות ה' שם מה שהקשה בדברי הרמב"ם.

(24) ולהעיר דזכור את יום השבת גופא, פירושוו בכ"מ שמצוה לזכור בכל ימי השבוע (ראה מכילתא, רש"י ורמב"ן עה"פ יתרו שם. ועוד).

(25) להעיר שברמב"ם (הוצאה הג') הביא מכת"י ודפוס א' ברמב"ם, שנוספה תיבת „לקדשו“. וראה לעיל הערה 10 הג' בסהמ"צ גם תיבת „לקדשו“.

(26) ועפ"י מובן הדוחק בפ' האור שמח לרמב"ם שם שכוונת הרמב"ם: כמו שמן התורה לקדש ומדברי סופרים לזכור על היין וכי לית ל' יין מקדש אריפתא, כן הוא כאן מצוה מן התורה לזכור הנסים ולספר אותם ורבנן תקנו על

בספר המצוות ניתן אמנם להבין מדוע צריך הרמב"ם לציין את זכירת שבת – כי לימוד הזכירה של יציאת מצרים מן הפסוק „זכור...“ מובא כתוספת, אך התחלת הלימוד ועיקרו מובא שם (וכן במכילתא המצוטטת שם) מן הפסוק („כי ישאלך בנך“ ו) „והגדת לבנך“¹³, לכן עליו להדגיש שהפסוק „זכור את היום הזה“ מדבר על זכירה שאינה קשורה ל„כי ישאלך בנך“ ול„הגדת לבנך“, אלא כזכירת שבת, שגם בינו לבין עצמו חלה החובה של זכירת יציאת מצרים.

אך בספר היד החזקה, המקור היחיד לחובת הסיפור ביציאת מצרים הוא מן הפסוק „זכור את היום הזה“ – ואם כך, מדוע יעלה על דעתנו לחשוב שכוונת הפסוק היא דוקא כשיש בן, ומדוע יש צורך בהוכחה מזכירת שבת שהכוונה היא גם „בינו לבין עצמו“.

ד. חובת הזכירה ביום זה עצמו

בעל „מגדל עז“ מביא את דברי המכילתא הג"ל, ומוסיף: וכתב רבי משה ז"ל בספר המצוות שלו, שהוא ציוה בזכירתו בזמנו (זכור את היום הזה, רצה לומר שהוא ציוה לזכור) כאמרו זכור את יום השבת, עד כאן לשונו.

לפי זה יש לומר, שזוהי גם משמעותה של ההלכה שהובאה לעיל, בספר היד החזקה: הרמב"ם לומד מן הפסוק „זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים“ שיש מצות עשה מיוחדת לספר ביציאת מצרים באותו יום שבו ארע הדבר, בנוסף לחובה של זכירת יציאת מצרים בכל השנה¹³, הנלמדת¹⁴ מן הפסוק „למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך“¹⁵, ולכן הוא מביא את ההוכחה¹⁶

(13) וכלשונו שם: „והכתוב שבא על הציווי הזה הוא אמרו והגדת לבנך ביום ההוא ובא הפירוש כו“, ועד"ז במנין המצות שבריש ספר היד הביא רק הכתוב והגדת לבנך.

(13*) אבל לא נמנה כמצוה בפ"ב במנין המצות. וראה צל"ח ברכות יב, א (ד"ה מזכירין). מנ"ח שם. ועוד.

(14) רמב"ם ה' ק"ש פ"א ה"ג.

(15) ראה טו, ג.

(16) שהרי לדעת רש"י (פרשתנו עה"פ) למדין מהכתוב

הרי בנוסף לכך אין מובן לפי הסבר זה:

כדי ללמוד מצות עשה מיוחדת זו, לא היה לרמב"ם שום צורך להביא את הלימוד שנאמר "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים", ולאחר מכן צורך להוסיף את ההוכחה "כמו שנאמר זכור את יום השבת". שהרי, את הפסוק שממנו לומדים את החובה בליל חמשה עשר בניסן הוא מביא מיד לאחר מכן "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה?"

ה. יש לספר על הנסים, ולא רק לזכור את היציאה ממצרים

ונראה לומר, שהמקור של דברי הרמב"ם הוא ב"שמות רבה"²⁷ בפרשתנו, כדברי מפרשים אחרים²⁸, ששם משווים בין זכירת יציאת מצרים לבין הזכירה של שבת, וכך נאמר שם: הוזהר לישאל כשם שבראתי את העולם ואמרתי להם לישאל לזכור את יום השבת וזכר למעשה בראשית שנאמר זכור את יום השבת, כך היו זוכרים הנסים שעשיתי לכם במצרים וזכרו ליום שיצאתם משם, שנאמר זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים.

אך יש להבין: הרי ספר היד החזקה הוא ספר הלכות ואין ענינו לצטט סתם דרשות חז"ל – מהי, איפוא, ההלכה בענין הסיפור ביציאת מצרים הנלמדת מהשוואה זו?

ההסבר לכך הוא^{28*}: בהלכה לגבי זכירת יציאת מצרים מתכוון הרמב"ם לבאר את ההבדל שבין החובה של זכירת יציאת מצרים בליל חמשה עשר בניסן לבין מצות הזכירה במשך השנה כולה:

התוספת במצוה שביליל חמשה עשר בניסן איננה רק בכך שבמשך כל השנה המצוה היא

היין וכי לית לי' יין אומר ההגדה על הפת כמוש"כ בפרק ח' ה"ב –

כי לפי' הו"ל להעתיק גם תיבת "לקדשו", שמהו הוא (כל) הלימוד.

(27) פ"ט, ו.

(28) יד איתן לרמב"ם שם.

(28*) ראה עוד ביאור – שיחת יום ב' דחגה"ש תשמ"ה.

"להזכיר יציאת מצרים"²⁹, די בזכירה בלבד, ואילו בט"ז בניסן המצוה היא "לספר"³⁰ – באריכות כו'³¹, אלא יש הבדל מהותי לגבי עצם המצוה – הזכירה:

בכל ימות השנה מספיק "להזכיר יציאת מצרים" – די לזכור שבני ישראל יצאו משעבוד מצרים, אך בליל פסח המצוה היא "לספר בנסיים ונפלאות..." – יש לספר על הנסים והנפלאות שעשה הקב"ה בהוציאו את ישראל ממצרים.

ואת זאת לומדים מן ההשוואה ל"זכור את יום השבת": בפסוק "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים" אין נאמר במפורש ובהדגשה שהזכירה בליל פסח צריכה להיות באופן של "לספר בנסיים ונפלאות..." לכן מדגיש הרמב"ם, שהמשמעות של "זכור" כאן היא "כמו שנאמר זכור את יום השבת" שזכירת שבת היא זכר למעשה בראשית, כנאמר³² בהמשך לזכור את יום השבת "כי ששת ימים עשה ה'..." וכנאמר³³ במדרש הנ"ל: "כשם .. לזכור את יום השבת זכר למעשה בראשית .. כך היו זוכרים הנסים..."

ו. מצות שבת – חיוב או שלילה

ביתר עמקות יש לומר, שהשוואה ל"זכור את יום השבת" – לא זו בלבד שהיא מהווה מקור לחובה "לספר בנסיים ונפלאות..." אלא היא

(29) לשון הרמב"ם הל' ק"ש שם.

(30) ועד"ו הוא לשון הרמב"ם בהמצות בהכרת דהל' ח"מ "לספר יציאת מצרים באותו הלילה" (וכ"ה לשון אדה"ו ריש הל' פסח). ועד"ו במנין המצות בריש ספר היד ובסחמ"צ שם.

(31) כמ"ש בהגדת מעשה נסים (לבעל חור"ד) בפתיחה. שבו פסח. ס' מהרי"ד. מלבי"ם פרשתנו יג, ה. וראה מנ"ח שם (וראה הגש"פ (קד"ת) פי' מצוה עלינו לספר כו' (בהוצאות תשל"ג ואילך – ע' טו)).

וכן משמע דעת אדה"ו שהמצוה בהגדה וסיפור בליל פסח הוא לעיכובא, מדהקשה על תירוץ הרי"ף (הובא באבודרהם) בזה שאין מברכים על סיפור יצי"מ (שיצא בברכת הקידוש שנוכר בו יצי"מ) ותירוץ הרשב"א – הובא באבודרהם שם – (להיות כי מספיקה זכירה כל דהו). כי בליל פסח הרי צ"ל הגדה וסיפור (הובא בהגש"פ (קד"ת) שם).

(32) יתרו שם, יא.

(33) ועפ"ו מתורצת האריכות במדרש זה.

מהווה גם הקדמה להלכות שבהמשך הפרק. כדי להבין זאת יש להקדים ולצטט את דברי הרמב"ם בתחילת הלכות שבת: „שבתה בשביעי ממלאכה מצות עשה, שנאמר³⁴ וביום השביעי תשבות, וכל העושה בו מלאכה ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה...“ כלומר, שבמצות שבת יש שני ענינים – הן ענין של שלילה, לא תעשה – איסור מלאכה; והן ענין חיובי, עשה – לשבות.

מכך שהרמב"ם פותח את הלכות שבת במצות הנעשה, למרות שרוב הלכות שבת עוסקות ב„לא תעשה“ שבה – בפרטי ל"ט המלאכות, אבות המלאכות ותולדותיהם וכו', מובן, שהעיקר בשמירת שבת איננה הצד השלילי של העדר מלאכה, אלא הצד החיובי – „העשה מנוחה, ולא ביטול מלאכה“³⁵. ומכך נובעת תוצאה מעשית גם להלכה, כפי שמבאר זאת הגאון הרגושובי³⁶.

ז. השבת במעשה בראשית ובמתן תורה

יש לומר, ששני הצדדים הללו במצות השבת – השלילה והחיוב – נלמדים משתי הפרשיות והפסוקים העוסקים בענין השבת:

(א) במעשה בראשית – „ושבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו“³⁷ – ביום זה היתה שבתה והעדר מלאכה.

(ב) במתן תורה – לאחר: זכור את יום השבת³⁸ „כִּי־שֶׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיִּנַּח בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בָּרַךְ ה' אֶת יוֹם הַשָּׁבָת וַיְקַדְּשֵׁהוּ“ – היחודיות של השבת אינה רק בכך שביום זה הסתיים מעשה בראשית, הענין של „ששת ימים עשה ה'“ „ושבות.. מכל מלאכתו“, אלא

יותר מכך משום „וינח ביום השביעי“³⁸.

ובהתאם לכך הוא החידוש ב„זכור את יום השבת“, זכירת שבת³⁹: מהותה היא הצד החיובי שבשבת – לא רק להזכיר שיום זה שונה מכל הימים⁴⁰ בהיותו מושבת ממלאכה, אלא גם להזכיר את הצד החיובי שבו – „וינח ביום השביעי“, כדברי חז"ל⁴¹ ש„היה העולם חסר מנוחה, באת שבת באת מנוחה“⁴². וזה מתבטא בזכירת שבת, כדברי הרמב"ם⁴³: זכרה זכירת שבת וקידוש.

ח. הצד החיובי שביציאת מצרים

לפי זה יש לומר שזוהי גם כוונת הרמב"ם בהשוואתו בין זכירת יציאת מצרים לבין זכירת שבת, שגם בסיפור יציאת מצרים העיקר הוא הצד החיובי.

ההסבר לכך הוא: ביציאת מצרים התחדשו אצל בני ישראל שני דברים⁴⁴: (א) ביטול יציאתה משעבוד ומרשות מצרים. (ב) היותם לבני חורין, ברשות עצמם.

כפי שקיימים שני צדדים אלו בשחרורו של כל עבד: (א) ביטול השעבוד של האדון, העבד יוצא מרשותו ומבעלותו. (ב) העובדה שהעבד קונה את עצמו והופך לבן חורין⁴⁵.

שני ענינים אלו שונים זה מזה לחלוטין, כפי שאנו רואים ביציאתו של העבד ביובל, ששני צדדים אלו מתרחשים בזמנים שונים, כלשון

(38) ולהעיר מפרש"י יתרו שם „כביכול הכתיב בעצמו מנוחה“.

(39) להעיר משאלות בתחלתו. תנחומא בראשית ב. וראה גמ' פ"א לרמב"ם הל' שבת רפכ"ט.

(40) להעיר מלשון הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע קנה: נזכיר בם .. וקדוש היום ומעלתו והבדלו משאר הימים הקדומים ממנו והבאים אחריו.

(41) פרש"י בראשית ב, ב. פרש"י מגילה ט, א ד"ה ויכל (וראה ב"ר פ"י, ט). הובא בצפ"ע הנ"ל הערה 35.

(42) ולהעיר מרא"ם וגו"א בפרש"י בראשית שם.

(43) הל' שבת רפכ"ט.

(44) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 47.

(45) ראה גיטין לח, ב. נב, א. ולהעיר מצפ"ע הל' מתנות עניים פ"ט הי"ט. ועוד.

(34) משפטים כג, יב.

(35) ל' הצפ"ע הל' שבת רפכ"א.

(36) שם. וברפ"א מהל' שבת. וראה שו"ת צפ"ע דווינסק ח"ב סכ"ג. וראה „לאור ההלכה“ (להרש"י ז"ל) ריג ואילך.

(37) בראשית ב, ב"ג.

ט. "חזוק יד" – למען הצד החיובי

ויש לומר, שגם את זאת לומד הרמב"ם מן המדרש שהובא לעיל – מסיום דברי המדרש, "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, למה, כי בחזוק יד הוציאך ה' ממצרים".

הצורך ב"חזוק יד" – פעולה מיוחדת של הקב"ה ביציאת מצרים (נסים ונפלאות וכו'), אינו כל כך לשם הצד השלילי – היציאה משעבוד מצרים – שהרי הגזירה נקבעה מלכתחילה, "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה"⁵⁰, ומיד כשהסתיימו, "ארבע מאות שנה", היו בני ישראל צריכים במילא לצאת משעבוד מצרים – אלא לצורך הצד החיובי, כדי להפוך את עם ישראל לעם מיוחד – בני חורין. כל זמן היותם עם (וזאת – לעולם, עם עולם) הרי הם בני חורין⁵¹.

וכפי שמדגיש זאת הרמב"ם בהמשך הפרק⁵², ש"צריך .. לסיים בשבח", וזאת על ידי ש"מסיים בדת האמת שקרבנו המקום לו והבדילנו מן האומות"⁵³, וקרבנו ליחודו⁵⁴, וכן .. מסיים בנסים ונפלאות

ששייך לענין החירות (ראה שם ה"ט). וראה בארוכה לקו"ש ח"א סיחה א' לפ' וארא. חל"א ע' 55 ואילך. (50) לך טו, יג. וראה פרש"י שם. פרש"י פרשתנו יב, מ. וברש"י שם, מא (ממכילתא): כיון שהגיע הקץ לא עכב המקום כהרף עין.

(51) וראה גבורות ה' פס"א דבגאולת מצרים קבלו בנ"י מעלה עצמית דבני חורין ואין המקרה דגלות שלאח"י מבטל זה כלל (וראה שם פנ"ב). ועיין וח"ב מ, א. וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים [קה"ת, תשמ"ז ושלאח"י] ע' קפה. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 93 והערה 74 בפ' משי"א בהגדה, "אילו לא הוציא הקב"ה כו' משועבדים היינו כו'".

(52) ה"ד.

(53) עפ"י יומתק זה שהרמב"ם מקדים, "מתחיל ומספר שבתחלה היו אבותינו .. כופרים .. ומסיים בדת האמת שקרבנו כו'". ואח"כ כותב, "וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו כו' ומסיים בנסים ונפלאות כו'" – דלכאורה, הרי בהגדה מקדימים (גם לנוסח הרמב"ם) אמירת, "עבדים היינו" לאמירת, "מתחלה עו"ז היו אבותינו" (וראה אבודרהם פ' עבדים היינו, הגש"פ קה"ת שם (ע' יד)) – כי עיקר הענין דסיפור ביצי"מ דבנ"י נעשו בני חורין, הוא בזה, "שקרבנו המקום לו והבדילנו מהאומות וקרבנו ליחודו". (54) ראה רבינו מנוח לרמב"ם שם: ויצי"מ חזקה אמות

הרמב"ם⁴⁶: "מראש השנה עד יום הכפורים לא היו עבדים נפטרים לבתיהן ולא משתעבדין לאדוניהן .. כיון שהגיע יום הכפורים תקעו בית דין בשופר ונפטרו עבדים לבתיהן".

ואת זאת מבאר ומחדש הרמב"ם, שכשם שבזכירת השבת אין הצד השלילי שבה, העדר המלאכה, העיקר, אלא העיקר הוא הצד החיובי שבה, המנוחה – כך גם החובה שבסיפור יציאת מצרים אינה כל כך לגבי הצד השלילי, יציאת בני ישראל מעבדותו ומרשותו של פרעה, אלא העיקר הוא הצד החיובי – הפיכתם לבני חורין. וכפי שמדגיש זאת הרמב"ם מיד בהלכה השניה, שאפילו בסיפור על יציאת מצרים בדרגה הנמוכה והפשוטה ביותר, כפי שמספרים זאת לבן, "קטן או טפש" – שכאשר "אומר לו, בני, כולנו היינו עבדים כמו שפחה זו או עבד זה במצרים", אין הוא מסיים בקצרה, כפי שהיה מתאים, לכאורה, לומר "ל, קטן או טפש" ש"ובלילה הזה יצאנו משם", וכדומה, אלא – "ובלילה הזה פדה אותנו הקב"ה ויוציאנו לחירות", ובכך לא מודגשת רק היציאה ממצרים – פדה אותנו – אלא גם מדגישים שהקב"ה⁴⁷ הפך אותנו לבני חורין.

ומכך יוצא, כפי שממשיך הרמב"ם ואומר⁴⁸, ש"חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים" באופן של "כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית" – נעשו בני חורין – "ולפיכך כשסועד אדם בלילה הזה .. מיטב דרך חירות", ההתנהגות בלילה זו צריכה להיות כבן חורין – "דרך חירות"⁴⁹.

(46) הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ד.

(47) כהדגשה, "פדה אותנו הקב"ה ויוציאנו לחירות" – ולא, "יצאנו מעבדות לחירות" * וכי"ב – כי המצוה לספר ביצי"מ היא לא (רק) מה שיצאנו ממצרים, כ"א (בעיקר) לספר בנסים ונפלאות כו' (של הקב"ה), כנ"ל סעיף ה.

(48) ה"ר"ז.

(49) וממשך שם בהלכה ז (ואילך) ע"ד חיוב ד' כוסות,

(*) ברמב"ם הוצאה הנ"ל הובא שכי"ה גירסת א' הדפוסיס, ובכמה כת"י הגיוסא, (פדה אותנו הקב"ה) ויצאנו לחירות. אבל בכל הדפוסיס ושאר כת"י הוא כלפניו.

שנעשה לנו ובחירותינו⁵⁵.

י. ענין המלמד על משנהו – גורם לו

כבר הוסבר פעמים רבות⁵⁶, שכאשר לומדים על ענין אחד ממשנהו, הרי למרות שלכאורה, הלימוד מהווה הוכחה בלבד בשבילנו, כדי שאנו נדע זאת עלינו ללמוד מענין אחר – למרות זאת, מצד שלימות התורה, ודיוקא המוחלט בכל פרטיה, הרי בפנימיות הענינים⁵⁷ הענין המלמד אינו רק מלמד על הדבר הנלמד, אלא הוא הסיבה או הגורם של הענין הנלמד עצמו, או לפחות של גילוי והמשכחו אליו.

בענינו רואים זאת בצורה גלויה⁵⁸, כידיע⁵⁹ שבדברי הרמב"ם בספריו מצויים גם ענינים של פנימיות התורה, אם כי הם אינם מופיעים שם בגלוי, אלא ברמז ובחסתרה⁶⁰. מוסבר בתורת החסידות⁶¹ ששני ענינים אלו במצות השבת – השביתה ממלאכה (כי בו שבת

השם והשאיפה אותנו לדורות בראותם שינוי הטבע בנפלאות ההם. – ועפ"י יובן ויומחק הקשר דב' הענינים שברמב"ם שם.

(55) להעיר שי"ג ברמב"ם (הובא ברמב"ם הוצאה הנ"ל) „בחירותינו“ (בלי וא"ו). ולהעיר מנוסחת הרמב"ם בהגדה שלו פיסקא לפיכך: למי שעשה לנו .. הנסים האלו והוציאנו מעבודות לחירות ומשעבוד לגאולה.

(56) ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 241. ח"ז ע' 27.

(57) ראה עדי"ו דרמ"צ (כב, ב) בנוגע למצות אכילת מצה ושאר המצות שבענין זכירת יצי"מ, שזה שעי" מצות אלו, „תקבע בלבינו האמונה“ מפני שיצי"מ הוא „אות ומופת גמור בחידוש העולם כו“ (חינוך מצוה כא) – הוא לפי שבפנימיות הענינים, המצוה וכן אמירת ההגדה כו' יש בהם עצמם כח לחזק את האמונה.

(58) להעיר גם על הצד השווה דשבת זכירת יצי"מ, דשניהם ענינים לקבוע האמונה בחידוש העולם (ראה מו"נ ח"ב פל"א. חינוך שם, מצוה לאילב. רמב"ן ואתתה ה, טו. וראה אברבנאל למו"נ שם).

(59) ראה ספר השיחות הש"ת ע' 41 ובהערה שם לקו"ש ח"ג [המתורגם] ע' 20 ובהערה שם.

(60) לדוגמא – הידיע (שה"ג להחיד"א מע' רמב"ם) דברי ר' דוד הנגיד (נכד הרמב"ם): כי משנה תורה שחיבר קנו הרמב"ם מתחיל בשם המפורש יסוד היסודות ועמוד החכמות. (61) בכל הבא לקמן ראה בארוכה לקו"ת בהר מב, ג

ואילך. סידור קפח, א ואילך. שער האמונה פט"ז ואילך. המשך תרס"ז ע' תקמג ואילך. המשך תער"ב ח"ב ד"ה ראה אנכי ע' א'ק) ומאמרים שלאחריו. ובש"מ.

מכל מלאכתו) והשביתה של המנוחה בצד החיובי (וינח ביום השביעי) – הם שתי דרגות של שבת: שבת של הלילה (ובסעודת שבת – הסעודה הראשונה), ושבת של היום (הסעודה השניה):

מהותה הכללית של השבת הוא העונג – וקראת לשבת עונג⁶² – ובתענוג יש שתי דרגות: התענוג מן השביתה ממלאכה, כלומר – כפי שהדבר אצל האדם למטה – שכחותיו, אשר „נמשכו“ ונצטמצמו בעשיה ובמלאכה, חוזרים למקורם בנפש, וגורמים לתענוג. אך תענוג זה עדיין קשור למלאכה, שהואדם „שב אל עצמו“ מעמלו, וכן זהו תענוג מסויים הקשור לעשיה מסויימת בלבד – לשביתה ממנה.

דרגה גבוהה יותר של תענוג הוא התענוג הקשור למנוחה בעצם, הבא לאחר התענוג של השביתה ממלאכה. אז מתגלה עצם התענוג הנעלה מקשר אל פרטי עשיית המלאכה או אל המלאכה בכלל.

ואלה הן שתי הדרגות של „זכור“ ו„שמור“⁶³: שמור היא דרגה של „לנוקבא“ הקשורה לשבת של הלילה, ובאופן כללי באלקות זוהי הדרגה של אור הממלא כל עלמין, הקשור לעולם – אשר בששת ימי החול האור בעולם מצטמצם, כביכול, ובליל שבת, בעת השביתה ממלאכה, אז „בטל הלוש“ והוא מאיר בגלוי.

ואילו „זכור לדכורא“ – הדרגה של יום השבת – הגילוי של האור הסובב כל עלמין, הנעלה מהתחלקות ומהתלבשות בעשיה ובמלאכה – מנוחה בעצם.

ולכן אנו מוצאים שמכל הימים טובים רק פסח נקרא במפורש „שבת“⁶⁴. כי הנסים והנפלאות הנעלים לגמרי מן הטבע בגאולת מצרים קשורים לדרגה נעלית זו של השבת. ועל כך מוסבר ברמב"ם, שהענין של „לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים .. שנאמר זכור את היום הזה“ הוא „כמו שנאמר זכור את יום השבת“. כלומר,

(62) ישעי' נח, יג.

(63) ראה גם תו"א עא, ג ואילך.

(64) שער האמונה שם. וראה לקו"ת אמור לו, ב.

הענין החיובי של „לספר בנסים ונפלאות” של יציאת מצרים נובע מ„זכור את יום השבת” – מהענין החיובי של שבת ומנוחה כשלעצמו, שבהיותו בדרגה הנעלית לחלוטין מן העולם הוא יורד לעולם באופן של נס ופלא – לא נסים המלווים בטבע.

ומעצם הענין הזה נעשתה חירותם של ישראל מושלמת באופן שמאז אין הם יכולים יותר להיות עבדים⁶⁵.

כי הגאולה נובעת מדרגת השבת, עלמא דחירו⁶⁶, ומשום כך הורמו ישראל לחלוטין מעל

למצרים ולמגבלות של סדר ההשתלשלות⁶⁷. והשלמות בכך תתגשם בגאולה העתידה בקרוב ממש, שתהיה חירות וגאולה אמיתית ושלמות בגלוי, ואף נסים ונפלאות בגלוי, „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות”⁶⁸, ובמיוחד ביום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים⁶⁹.

(משחת אחרון של פסח תש״מ)

(67) תו״א שם.

(68) ראה שער האמונה שם פט״ז.

(69) ראה יהל אור לתהלים עה״פ מזמור שיר ליום השבת ובמילואים שם.

(65) ראה גבורות ה' דלעיל הערה 51.

(66) ראה לקו״ת שם, ג. ר״ה ס, ב. וש״נ.

לזכות

כ״ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויהי״ר שעי״י קיום הוראת

כ״ק אדמו״ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ״ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד

הוספה

בשורת הגאולה

יד.

והדגשה יתירה בנוגע להכנה להגאולה ע"י חיזוק האמונה והבטחון והצפי' לגאולה, "אחכה לו בכל יום שיבוא"¹ – כלשון בעל ההילולא²: עמדו הכן כולכם לקבל פני משיח צדקנו.

ובפרט בשנה זו, "הי' תהא שנת נפלאות אראנו", ולאחרי שכבר ראו נסים ונפלאות בתקופה האחרונה, כולל ובמיוחד – יציאתם של רבים מישראל ממדינה ההיא לארץ ישראל, ועי"ז גם קירובם ליהדות תורה ומצוותי', שענין זה הוא מעין ודוגמא והכנה קרובה לקיום היעוד³ "קהל גדול ישובו הנה".

ובזה ניתוסף עוד יותר בימים האחרונים ממש:

המאורעות דימים האחרונים בהענין ד"מלכיות מתגרות זו בזו" מדגישים שנמצאים בסמיכות ממש להגאולה, כמבואר במדרשי חז"ל⁴ שענין זה הוא מסימני הגאולה.

ובלשון המדרש⁵ "שנה שמלך המשיח נגלה בו . . מלך פרס מתגרה במלך ערבי . . וכל אומות העולם מתרעשין ומתבהלין . . ואומר להם (הקב"ה לישראל) בני אל תתייראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . הגיע זמן גאולתכם".

. . . ובנוגע לפעולותיהם של שונאי ישראל שמנסים לפגוע ח"ו – אין בהם ממש, ולא יעלה הדבר בידם,

(1) עיקר הי"ב מי"ג עיקרים.

(2) "היום יום" ט"ו טבת. ובכ"מ.

(3) ירמ' לא, ז.

(4) בר"פמ"ב, ד. מדרש לקח טוב לך לך יד, א.

(5) יל"ש ישעי' רמז תצט.

... השייכות דמאורעות אלה לבנ"י היא – הידיעה ש"הגיע זמן גאולתכם", שלכן, עמדו הכן כולכם לקבלת פני משיח צדקנו, כולל ובמיוחד ע"י ההוספה בעניני תומ"צ, אשר, ע"י "מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה"⁶.

(משיחות ש"פ בא, ד' שבט תנש"א)

(6) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

סא.

דער חידוש פון אונזער דור – דער דור התשיעי לגבי כל הדורות שלפני זה, ביז אויך בדור שלפנ"ז (דור השמיני): וויבאלד אַז די גאולה איז דעמולט ניט געקומען בפועל, איז דער "בא אל פרעה" (דער גילוי פון "אתפריעו כל נהורין"¹ למטה) ניט געווען בתכלית השלימות אַלס נשמה בגוף בריא (ס'איז געווען די הסתלקות הנשמה מן הגוף, און אויך די נשמה בגוף איז געווען במצב אַז דער "הדיבור הוא בגלות" וכו'); משא"כ בדורנו זה – דער דור האחרון פון גלות ודור הראשון פון גאולה – ווערט תומ"י "נתלו המאורות", אַז ניט נאָר וואָס עס פעלט ניט ח"ו אין די מאורות הגדולים פון גילוי תושב"כ און תושבע"פ², נאָר אדרבה – עס קומט צו נאָך אַ העכערע שלימות בזה [ניט באופן פון "כבד פה מאורייתא שבע"פ וכבד לשון מאורייתא שבכתב"³, זייענדיק למעלה

(1) זח"א רי, א.

(2) ראה של"ה בהקדמתו טז, סע"א. מס' שבועות שלו קצא, א. וראה לקו"ת שה"ש יא, ד. אוה"ת בראשית יד, א. לו, סע"ב. במדבר ע' מו. מג"א (בהוצאת תש"נ – ע' קמט). נ"ך ע' ריז. ועוד. וראה לקו"ש ח"ל ע' 10 ואילך.

(3) זח"ג כה, רע"א.

מזה], באופן אז אלס נשמות בגופים נעמט מען אויף בפנימיות „אתפריעו כל נהורין“ וואָס „נתלו“ איצטער, דורך דעם וואָס עס קומט גלייך משיח צדקנו, „שלח נא ביד תשלח“⁴, וילמד תורה את כל העם כולו⁵, ביז „תורה חדשה מאתי תצא“⁶.

. . . מ'זעט בפועל (ווי גערעדט כמ"פ לאחרונה) ווי די אומות העולם בכוכ"כ מדינות זיינען מסייע אידן אין זייער עבודה (ע"ד און נאָכמער ווי ס'איז געווען באַ יציאת מצרים), ביז אַז אויך מדינה ההיא וועלכע איז געווען סגורה ומסוגרת אַ ריבוי שנים, און מ'האַט פון דאָרט ניט אַרויסגעלאָזט אידן און זיי ניט דערלאָזט צו מקיים זיין תומ"צ בשלימות וכו' – איז לאחרונה נשתנה געוואָרן מן הקצה אל הקצה, און איצטער איז ניט נאָר וואָס מ'לאָזט אידן זיך פירן דאָרט ווי ביי זיי קומט אויס, און מ'לאָזט זיי פון דאָרט אַרויספאַרן, נאָר נאָכמער – מ'איז זיי דערצו מסייע.

ביז אַז מ'זעט היינט בפועל אַז נוסף לזה וואָס אידן זיינען „הכן כולכם“ צו דער גאולה, שטייען אויך די אוה"ע „הכן כולכם“ אַז אידן זאָלן שוין אַרויסגיין פון גלות און גיין אין ארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

און נשמות בגופים בלי שום הפסק כלל, קומט מען גלייך צו תכלית השלימות פון „בא אל פרעה“ בגאולה האמיתית והשלימה, די שלימות הגילוי פון „אתפריעו כל נהורין“, „והי' לך הוי' לאור עולם“⁷.

. . . מ'האַט גערעדט כמ"פ, אַז ס'איז שוין „כלו כל הקיצין“⁸ און מ'האַט שוין אַלץ פאַרענדיקט, און די גאולה האָט שוין פון לאַנג געדאַרפט קומען, און מפני טעמים שאינם מובנים כלל וכלל איז זי נאָך ניט געקומען.

(4) שמות ד, יג.

(5) ראה רמב"ם ה' תשובה פ"ט ה"ב. לקו"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.

(6) ישעי' נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

(7) ישעי' ס, יט.

(8) סנהדרין צז, ב.

דערפון איז מובן, אז עכ"פ איצטער, דאָרף די גאולה קומען תיכף ומיד ממש. ובלשון העולם: ס'איז די העכסטע צייט אויף דער גאולה האמיתית והשלימה!

. . . ברוחניות הענינים (ביז אין די „העכסטע“ דרגות) האָט מען שוין שלימות הענינים ביז אויך די שלימות פון גאולה (רוחנית), די עיניים רוחניים פון אַ אידן זעען שוין די גאולה; איצטער דאָרף זיין די פתיחה פון די עיניים גשמיים, אז אויך זיי זאָלן זען די גאולה ווי זי איז בגלוי לעיני בשר אין דעם איצטיקן צייט . . .

ובנוגע לפועל . . . יעדערער זאָל אויף זיך אָננעמען אז זיין לימוד בתורתו פון דעם בעל ההילולא זאָל אויך משלים וממלא זיין דאָס וואָס האָט געפעלט אין דער התפשטות והפצת המעינות צוליב דער מניעה ועיכוב בכח הדיבור פון דעם בעל ההילולא, סיי דורך דעם אייגענעם לימוד בדיבור און סיי אין הפצת המעינות חוצה צו אַנדערע.

(משיחות יום ד' פ' בא, ג' שבט, ושבט, ושבט, ושבט תשנ"ב)

החידוש דדורנו – הדור התשיעי לגבי כל הדורות שלפני זה, עד לדור שלפנ"ז (דור השמיני): מכיון שהגאולה לא באה אז בפועל, ה"בא אל פרעה" (הגילוי ד„אתפריעו כל נהורין“¹ למטה) לא הי' בתכלית השלימות כנשמה בגוף בריא (היתה הסתלקות הנשמה מן הגוף, וגם הנשמה בגוף היתה במצב ש„הדיבור הוא בגלות“ וכו'); משא"כ בדורנו זה – הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה – נעשה תומ"י „נתלו המאורות“, שלא זו בלבד שלא חסר ח"ו במאורות הגדולים דגילוי תושב"כ ותושבע"פ², אלא אדרבה – נוספת בזה שלימות נעלית יותר [לא באופן ד„כבד פה מאורייתא שבע"פ וכבד לשון מאורייתא שבכתב“³, להיותו למעלה מזה], באופן שכנשמות בגופים מקבלים בפנימיות „אתפריעו כל נהורין“ ש„נתלו“ עתה, עי"ז שמשיח צדקנו בא מיד, „שלח נא ביד תשלח“⁴, וילמד תורה את כל העם כולו⁵, עד „תורה

חדשה מאתי תצא"⁶.

... רואים בפועל (כמדובר כמ"פ לאחרונה) שאומות העולם בכו"כ מדינות מסייעים לבני" בעבודתם (ע"ד ויותר מכפי שהי' ביציאת מצרים), עד שגם במדינה ההיא שהיתה סגורה ומסוגרת ריבוי שנים, ולא נתנו ליהודים לצאת ממנה ולא איפשרו להם לקיים תומ"צ בשלימות וכו' – הרי לאחרונה נשתנתה מן הקצה אל הקצה, וכעת לא זו בלבד שמאפשרים ליהודים להתנהג כרצונם, ומאפשרים להם לצאת משם, אלא עוד יותר – מסייעים להם בכך.

עד שרואים כיום בפועל, שנוסף לזה שבני" עומדים "הכן כולכם" לגאולה, גם אוה"ע עומדים "הכן כולכם" שבני" יצאו כבר מהגלות וילכו לארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

ונשמות בגופים בלי שום הפסק כלל, באים מיד לתכלית השלימות ד"בא אל פרעה" בגאולה האמיתית והשלימה, שלימות הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין", "והי' לך הוי' לאור עולם"⁷.

... דובר כמ"פ, שכבר "כלו כל הקיצין"⁸ וכבר סיימו הכל, והגאולה היתה צריכה לבוא כבר מזמן, ומפני טעמים שאינם מובנים כלל וכלל עדיין לא באה.

מזה מובן, שעכ"פ כעת, צריכה הגאולה לבוא תיכף ומיד ממש. ובלשון העולם: זהו הזמן הכי נעלה ("העכסטע צייט") לגאולה האמיתית והשלימה!

... ברוחניות הענינים (עד לדרגות "הכי נעלות") יש כבר שלימות הענינים עד גם לשלימות דגאולה (רוחנית), העיניים הרוחניות של יהודי רואים כבר את הגאולה; כעת צריך רק לפתוח את העיניים הגשמיות, שגם הם יראו את הגאולה כפי שהיא בגלוי לעיני בשר בזמן הזה ...

ובנוגע לפועל ... כל אחד יקבל על עצמו שהלימוד בתורתו של בעל

ההילולא ישלים וימלא גם מה שנחסר בהתפשטות והפצת המעינות
בגלל המניעה ועיכוב בכח הדיבור דבעל ההילולא, הן ע"י לימודו לעצמו
בדיבור והן בהפצת המעינות חוצה לאחרים.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.
יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).
שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".
מעין חי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770, על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הגדפס בספרי לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת, בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.
ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).
דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת "אהלי תורה", ניו-יורק.
דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

הרה"ת ר' ראובן הכהן בן מרת רחל שיחי' וואלף
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט,
ביום ד' שבט ה'תשפ"ו

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

*

נדפס ע"י זוגתו

מרת פרומט תחי' וואלף

* * *

לזכות

החייל ב"צבאות השם" דוד שי'
לרגל יום ההולדת הראשון שלו לאויוש"ט, ביום כ"ב טבת ה'תשפ"ו
ולזכות אחיו ואחיותיו שיחיו

ולזכות הוריו

הרה"ת ר' שניאור זלמן וזוגתו מרת חנה רבקה שיחיו ספיטצקי

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>